

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

MALI ISTRANIN

GOD. X

RUJAN 1938

BROJ 1

Mala pošta

MALI ISTRANIN izlazi evo već trideset i tri godine.

Kroz stotine je tisuća ruku prošao, na stotine je tisuća čitatelja erpilo iz njega znanja i zabave.

Među svojim pretplatnicima imademo ih lijep broj, koji ga primaju od prvoga dana njegova izlaženja. Davno su već napustili školske klupe, davno su već zreli ljudi na najvišim položajima, učitelji, profesori, suci i advokati, činovnici i trgovci, a »Mali Istranin« im je još uvijek drag i ne dijele se od njega.

To je znak da kod nas može uspijevati i dobro štivo, a ne samo listovi, koji posvećuju cijele stranice senzacionalnim događajima.

»Mali Istranin« želi da ima takve čitatelje, koji će voliti i ljubiti svoj jezik, svoj narod i svoju domovinu, koji se ne će odreći niti jedne stope krvi i znojem otaca svojih natopljene zemlje. Čitatelje, koji žele da budu upućeni o svemu, što se u svijetu događa, o prirodnim pojavama i katastrofama, o novim izumima, o sportu, o djelima velikih ljudi i t. d.

Ne samo to!

Mi bismo željeli da naši čitatelji nauče i sami pisati u novine.

Čim se negdje, u ma kojem kraju naše domovine nešto zanimljiva dogodi, svaki naš čitatelj dužan je da nam to u kratko javi. To su mnogi naši čitatelji već i do sada činili, zato su u našem listu rubrike: Dječje novine — Iz prirode — Sporta — Stranih zemalja — Filatelije — Razno — i t. d., bile uvijek lijepo i bogato uređene.

Pobrinite se da i vaše dijete bude pretplaćeno na »Mali Istranin«. Time ste mu dali u ruke dobro štivo, dijete će koješta naučiti, o čemu nije ni znalo da postoji, pa će lakše uspijevati u školi.

»Mali Istranin« je izvrstan pomagač učiteljima.

Koji se je god učitelj i odgajatelj služio našim listom u obučavanju djece mogao je ustanoviti, da mu đaci bolje napreduju, da dobivaju šire poglede na život i svijet, da su im osjećaji bolji i plemenitiji.

Mi želimo da list proširimo i da mu povećamo nakladu.

Pomozite nam i vi!

Pretplatite na nj svoje dijete ili dijete kojeg svog prijatelja!

Razna rodoljubna društva neka naruče po više primjeraka za djecu svojih članova.

Mjesni školski odbori neka pretplate sve vrijedne i marljive, a siromašne učenike svojih škola.

Mnogo je siromašne djece izvan granica naše domovine, koja bi ga živo željela primati i čitati, a ne mogu. Pošaljite nam 12.— dinara i mi ćemo im redovito slati naš list kroz cijelu godinu dana, putem, koji budemo smatrali najpodesnijim.

Budemo li svi uz to prionuli mi ćemo uskoro imati novi rod, novo pokoljenje, koje će biti ponos i snaga domovine naše i svih nas...

MALI ISTRANIN

10. GOD. X ZAGREB,

RUJAN ŠK. GOD. 1938/39

BR. 1

10 godina

Mali Istranin ulazi ovim brojem u jubilarnu, desetu, godinu svog izlaženja u Jugoslaviji.

Kad je prije 33 godine ugledao u Malom Lošinju svijetlo svijeta, u doba zanosa i poleta narodnog mi nijesmo ni izdaleka slutili da će evo punih deset godina morati živjeti daleko od svoje sunčane Istre, daleko od svog plavog mora, otrgnut od svog rodnog kraja, istina u svom glavnom građu, al opet u progonstvu.

A eto on se održao i drži se, da makar uz velike žrtve, nastavi djelo svojih rodoljubnih otaca, da i nadalje budi i uzgaja djecu nebrojenih tisuća prognanika s rodne grude, kao i djecu onih koji ostadoše dolje pod Učkom na mrtvoj straži, u plemenitoj ljubavi do slatkog jezika materinjeg, do roda i Domovine.

S toga puta nije ni za tren skrenuo.

Vole ga djeca, vole ga učitelji, vole ga roditelji.

On nije list, kao toliki drugi, koji podražuju dječju maštu svim mogućim i nemogućim efektima.

On spaja školu sa životom i stvarnošću. Informira svoje male čitatelje o svemu što se u svijetu dešava i što je potrebno da i oni znaju. Donosi kratke i zanimljive prikaze iz prirode, stranih zemalja, zdravlja, iz područja tehnike, najnovijih izuma, povijesti, zemljopisa. Ne zaboravlja ni sporta, ni filatelije, ni zabave, ni zagonetke.

Učiteljima je dragocjeno pomagalo u školi i izvan nje. Djeci je on dragi pratilac i ugodno štivo.

Pisan je s ljubavlju za plemenite ideale koje zastupa, s ljubavlju za mladi naraštaj, kome je namijenjen.

Zato se je eto i mogao održati pune 23 godine u Istri, a evo sada i daljnjih 10 godina u Jugoslaviji.

Idemo dakle naprijed jasno zaertanim putem!

Tri slike

Da se naužijem našega slatkega govorenja...

U Zagrebu. Vozim se sa Save tramvajem i gledam kroz prozor vrevu prolaznika. — Gledam, a ne vidim nikoga. Događa se tako često, da gledamo u mnoštvo ljudi, a ne vidimo čovjeka...

Najednom mi se oko instinktivno zaustavi na jednom čovjeku. Vidim ide neznanac ulicom, gleda oko sebe i svemu se divi. Njegova za Zagreb neobična nošnja prikovala je moj pogled na njega.

— Bože, pa to mora da je Istranin — pomislim. Imao je, istina, hlače od tvorničke robe, no mali sukneni prslučić prebačen preko lijevog ramena, način hodanja i čitav tip čovjeka dokazivao mi je, da je to naš seljak iz Istre.

Na prvoj stanici skočim s tramvaja i podem mu u susret.

— Oprostite, čovječe, odakle ste Vi?

— Iz dalekega svita, gospodine — odvrati i pogleda me iznenađen, što se u tom moru ljudi netko baš na nj namjerio.

— Nijeste li Vi iz Istre? nastavim ja.

— Jesam, gospodine, začuđeno će on — a kako to znate?

— Vidim ovaj »krožetić« s ovako zaokruženim žepićem. To je tipični istarski seljački prslučić. A otkada ste ovdje?

— Jutros sam stigao. — Lani mi je u to doba umro ovdje sin, mjernik. Dozvolili mi da ga dođem pokopati.

Dali mi putnicu na godinu dana. Prije godinu dana bio sam ovdje prviput, a sada me evo po drugi puta.

— A vraćate se?

— Sutra naveče! Prekosutra mi već putnica prestaje važiti, a ja sam još ove zadnje dane iskoristio, da dođem na grob sinu i da se još jednom naužijem našega slatkega govorenja, a onda da u miru umrem...

Zazeblo me oko srca, a u grlu me nešto stislo. Mi, koji ovdje grlato vičemo, zabavljamo se i pjevamo kad nam se god prohtije, zaboravljamo da dolje pod Učkom i Sniježnikom uz Rašu, Mirnu i Soču živi šest stotina hiljada braće, kojima je jedina čežnja, da se jednom u životu naužiju našega slatkega govorenja, a onda da smireni umru...

Sokol mu pružio ruku...

Tu nedavno održan je u Ljubljani pokrajinski sokolski slet.

Poznati jedan naš narodnjak iz Trsta iskoristio priliku, i doveo svoja dva sinčića...

Gledaju ova dva mala »balille« čvrste sokolske redove i uživaju u živim bojama crvenih njihovih košulja... Stoje uz cestu, gledaju širom rastvorenih očiju, otvorenih usta, i ne

mogu se dosta načuditi: ta ovdje svi oko njih i kliču i viču i slobodno govore u njihovom materinjem jeziku, u kom oni u Trstu smiju samo kod kuće, s ocem i majkom, da govore.

Zaneseni općim oduševljenjem daju sreću oduška i oni i kliču, mašu ručicama i viču: zdravo! zdravo! zdravo!

Jedan sokol, krupan i uspravan, ugledavši manjega od njih kako sav zanesen maše i kliče, s nekom neobičnom vatom u oku, uhvati dječakovu ruku, junački je strese i reče: Zdravo!

Dječak se strese, kao da ga je dotakla električna žica. — Sav je smućen od ushita i radosti. Gleda sokola, koji, smijući se, odmiče, gleda svoju ruku i ne može pravo da vjeruje: onaj junački soko stisnuo mu je ruku. I to samo njemu, među tisućama drugih.

— Tata — tata — sokol mi je pružio ruku... klikée ushićeno...

A kad se kasnije vratio opet u Trst svakome je od naših s ponosom šaptom pričao: Jedan sokol stresao mi ruku. — Evo baš ovu, desnu...

I sva mu naša djeca, kojima pod crnom »balillskom« košuljom bije naše rodoljubno srce, pomalo zavide...

Ljudi Božji: ovaj gospodin govori po našu...

Pričao mi jedan zagrebački sudac: Ovog je ljeta pošao sa sestrom u Istru i došao među ostalim u Poreč, da potraži nekog svog davnog znanca, koji je dolje advokat. U pisarni ga ne nađe nego mu rekoše da je valjda u sudu. Ide hodnicima i traži advokata, a sestra za njime. Zađe u jednu sobu nema ga, zađe u drugu nema ga. Hodnici su puni naših seljaka, koji čekaju da ih podvornik pozove u dvoranu. Šute, nitko ne govori, tek tu i tamo poneki prošapće tiho da nitko ne čuje po koju riječ.

Po svim hodnicima naime vise na istaknutim mjestima table: »È proibito di parlare in lingua allogena!« — (»Zabranjeno je govoriti jezikom inorodaca!«) — Zabranjeno je dakle čak i na hodnicima govoriti hrvatski. Naš sudac, uvjeren da se to njega, stranca, ne tiče reče sestri glasno hrvatski:

»Ti me, Branka, počekaj ovdje, da ne klipšeš od sobe do sobe, a kad ga ja nađem doći ćemo po tebe!«

Čudno su odjeknule te hrvatske riječi po tihim hodnicima. Sve se glave digoše, sve se oči raširiše, a šapat ode od usta do usta:

— Ovaj je gospodin naš. Govori po hrvacki!

»I kad sam kasnije — priča mi dalje sudac — našao svog znanca advokata i pošao s njime, zajedno sa sestrom, niz stepenice, razgovarajući hrvatski, dvadesetak se seljaka, ne misleći više ni na parnice, ni na rasprave, uputilo za nama, da se naslušaju hrvatskog govora iz usta »našega gospodina«.

A poslije podne kad sam sa sestrom, odlazeći iz grada, prošao preko trga »delle legna« na stotine je seljaka, tiho i bez riječi, skidalo svoje klobučice i šešire...

Vidio sam: svi su već znali da je u Poreču jedan »gospodin«, koji čak i na sudu govori »po hrvacki«...

Ernest Radetić

Braco pod jabukom

Na grani je jabučica,
Krasna, slatka stvar.
Ala gori među lišćem
Plameni joj žar!

Al se krijesi malom braci
Crnih oči par!
Eh, da mu je dosegnuti
Ovu jednu bar!

Razumije vita grana
Crnih oči par;
Na tle pušta jabučicu,
Krasnu, slatku stvar:

»Evo tebi, zlatni braco,
Jabuka na dar!
Ded zagrizi pa se gosti
Kao kakav car!«

Šime Fučić

Zašto vrapci ne pjevaju

Svi se mi rugamo vrapcima i ismijavamo ih, kad slušamo ono njihovo neprestano živkanje: živ - živ! živ - živ! i ništa više. Zato se to više divimo slavujima po lugovima, ševama po poljima, cvrkutu lastavica pod krovovima.

Zaboravljamo, da su nekad i vrapci divno pjevali po našim vrtovima, da je u pradavna vremena njihov glas bio bistriji od glasa slavujeva, ljepši od molitava ševinih i milozvučniji od cvrkuta lastavičjeg. Ali oni su se, zbog svog dobrog srca odrekli svoga krasnog glasa, svojih divnih pjesama. Evo kako je to bilo:

U davna vremena živio je na svijetu okrutan car. Uvijek je bio tmuran i mrk, njegovo čelo ne bijaše nikada vedro, njegova duša nikad vesela. Podanici ga se njegovi bojahu, dvorjanici su pred njim strepili, jer srce njegovo nije poznavalo milosrđa.

Jednoga dana pojavi se u njegovu dvoru malena jedna i nježna djevojčica. Došavši do njegova prijestolja baci mu se do nogu, zaplače i progovori:

— Smiluj se, veliki care, spasi mog dobrog oca koji je po tvom nalogu osuđen na smrt.

Car se namršti i reče:

— Tko si ti?

Djevojčica odvrati slabašnim, drhtavim glasom:

— Jedinica sam u oca, sluga tvoga, koji me je volio više nego oko u glavi. Cvijetom me zovu, a to mi je ime nadjeo otac moj, koji me je zvao Cvijetom svojim rosnim, Cvijetom jutarnjim, svom svojom radošću. Što ću ja sada bez njega sama? Uvenut ću, kao cvijet koga nitko ne njeguje, nitko ne zalijeva. Spasi mi oca, pomiluj ga veliki care. Sve ću ti dati što od mene zaželiš, sve ću učiniti što od mene zatražiš.

— Ti si tako malena, slabašna i siromašna, da mi ne možeš ništa dati — reče car. Ja trebam sreće, ja trebam blagosti, sunca, proljeća i pjesme u srcu. A toga mi ti ne možeš pružiti.

A Cvijeta mu obujmi koljena i reče:

— Ne znam pjevati, svijetli care, ne znam oponašati cvrkuta ptica, romona potoka, šuštanja lišća i zujanja kukaca u proljetna jutra. Al idem, idem u šumu, da naučim i doći ću da ti otopim tužno i smrznuto srce ..

I ode Cvijeta u šumu. Šuma je mirisala, pauci su preli mreže na kojima se zadržavale kapljice rose, koje su blistale na suncu ko najljepši dragulji. Ptice su pjevale u zboru, dajući hvalu svevišnjemu, no iznad sviju razlijegao se prekrasan glas grlatih vrabaca, koji su tada još umjeli pjevati ljepše od ijednog drugog krilatog pjevača.

Vrapci, koji nijesu nikad bili plašljivi poput drugih ptica, okružili su je i letjeli oko nje pozdravljajući je.

Njezine su oči bile pune suza.

— Zdravo, lijepa djevojčice — reče jedan vrapac, koji je bio među njima najživahniji. — Zašto si ti tako tužna danas, gdje je dan tako krasan?

A Cvijeta, cvijet očev, lijepa djevojčica ispriča im svoju žalosnu sudbinu i uzdahne: — Ali vi mi, prijatelji moji, ne možete pomoći, jer ste i sami tako slabašni i mali.

Vrapci se zamislili i snuždili.

— Dođi, da ti zapjevamo — reče prvi jedan mali brbljavi vrapčić.

— Dođi, dođi, dat ćemo ti svoje pjesme, svoje glasove, zacvrkutaše i svi drugi vrapci.

— Ne, hvala, ne mogu da primim takvoga dara, reče djevojčica. — Jer što ćete vi bez pjesme?

— Mi ne ćemo više pjevati. Zadovoljit ćemo se time da živkamo.

— Ne, ne, ja ne mogu od vas prihvatiti toliku žrtvu.

— Zašto ne? reče glavni vrapac. — Tvoja je patnja velika, a ti si tako dobra i tako lijepa djevojčica. Eto zato ti mi dajemo svoju pjesmu, koje je duša naša prepuna.

— A što će ostati vama?

— Mi imamo slobodno nebo, mirisni zrak i divnu šumu. Zar ti se ne čini da je to dosta. A sada iščupaj pod mojom glavom jedno pero i brzo ga progutaj.

Djevojčica poslušala staroga vrapca, iščupa mu ispod vrata perce i proguta ga. Vrapci su je gledali milo i nježno, a ona suznih očiju pozove k sebi sve jednoga za drugim i poljubi im glavice. Nato pohita u carske dvore.

Car je bio žalostan, jer mu je i opet po običaju bila legla na srce teška tjeskoba.

— Jesi li mi donijela radost proljetnu, vedru pjesmu ptičju, miris šuma i poljana?

Djevojčica prigne glavu, obori pogled i tiho, tihano zapjeva: Pjevala je o zori rumenoj, koja razbija ponoćne tmine, o opalnom nebu, o zvijezdicama koje blijede. U njezinom su glasu odzvanjali zvuci zvonca na stadima ovaca i janjaca, vedra pjesma mladih i odmorenih seljakinja, koje su se žurile u polje na rad, prvi glas jutarnjih zvonca, koja su zvala na molitvu, žubor potoka, drhtaje granja, šuštanje lišća, himna hvale veličanstvu Božjem. Sve je to bila pjesma vrabaca, koje su se oni odrekli i ulili je u grlo male jedne nesretne djevojčice, da bi joj spasili oca i učinili je sretnom.

Car je slušao sav izvan sebe od uzbuđenja. Njegovo tvrdo srce stalo je mekšati, ledena kora, koja ga bijaše oblijepila počela se topiti. Na oči mu navriješe suze i on uvidje, da se sreća i zadovoljstvo čovjeka nalaze ne u strogosti i okrutnosti, nego u dobroti i milosrđu.

I jecajući reče:

— Dijete, Cvijeto, tvoj je otac slobodan. I neka dođu svi oni, kojima sam ikada učinio ma što na žao, da ispravim svoju nepravdu. I tko je god u nevolji neka od sada dođe k meni, moja će mu vrata biti širom otvorena. A ti, Cvijeto, cvijete ponajljepši ostani uz mene, ostani u mom dvoru, pjevaj mi, pjevaj pjesmu dobrote i ljepote, pjesmu šume i proljeća...

I tako je bilo. Carstvo je otada bilo sretno.

Ali od toga dana vrapci više ne pjevaju. Oni samo živkaju, jer su svoje pjesme i svoja grla žrtvovali za jednu dobru i plemenitu stvar.

Mrtav leptir

Mali je leptir spram bašće
upravio drhtav lijet
i ondje je umoran sjeo
na ovelik žuti cvijet.

I dalje je leptir letio
prpošan, radostan, lak,
mislio je da će ga vječno
ogrijevati sunčev trak.

Al' nenadno pala je studen
na polja, na brijeg, na vrt,
leptira je danas maloga
snašla u bašči smrt — —

Bogumil Toni

Rana jesen

Prode žarko ljeto,
Naša igra prode,
Pa nam izdaleka
Rana jesen dođe.

Jabuke su zrele,
I kruške se beru,
A djeca se sretna
Po voćkama veru.

Grožđe je sazrelo
I berba je došla,
Kroz naše je selo
Rana jesen prošla.

Tako svaka jesen
Bogato nas dari,
A darit će svakog
Koji za rad mari.

Daruvar

Marko Mirošav

Škole u Abesiniji

Još je lanjske godine bilo mnogo govora o Abesiniji, Haile Selasi-u, o ratu s Talijanima i konačno o propasti tog slavnog skoro dvije tisuće godina starog carstva. Danas se to sve zaboravilo i nitko o Abesiniji više ne govori.

Hajde dakle da mi napišemo nekoliko redaka o predmetu, koji će naše male čitaoce sigurno zanimati, jer je to predmet, koji brigom tare i njihove glavice. Pisat ćemo, kako izgledaju u Abesiniji škole.

Škola u onom smislu kako ih mi imamo, u Abesiniji nema. One izgledaju više kao neka rasonoda za djecu da mogu negdje utući vrijeme za trajanja dugih kiša.

Pouku vrše razni bivši koptski svećenici, koji su zbog bilo kakvog nedostojnog čina otjerani, pa ne smiju više vršiti službu Božju, ali da ne bi ostali sasvim nezaposleni povjereno im je da podučavaju djecu.

Mladi Abesinac, koji je polazio u školu 6 do 7 godina nije naučio ništa više nego kakvu biblijsku priču i u najboljem slučaju slova abecede.

Učitelji uglavnom hodočaste sa svojim đacima od jedne crkve do druge, od jednog mjesta do drugog, a đaci im nose prtljagu i hranu. Kad se učitelj umori pa hoće da malo zadrijema, legne pod kakvo stablo, a đaci valja da su tiho i da čuvaju kraj njega stražu.

Učitelj nosi sa sobom i nekoliko knjiga, uglavnom sveto pismo, uvezano u kožu, pa čita iz njega učenicima pojedina Isusova čudesa i tumači ih.

Kad mu dojadi ode, a đaci se onda razbježe na sve strane veselo vičući i kličući:

— Danas je veliki svetak! Alahòòò! Alahòòò!

Ponekad raspusti tako učitelj školu na par mjeseci, a kad hoće da opet skupi đake popne se jednostavno na krov svoje kuće i viče što ga grlo nosi, neka djeca dođu opet u školu. Kad to djeca čuju stanu bježati što ih noge nose, ali ne u školu! Ne, nego u šumu, gdje se penju po stablima sakrivajući se među granje samo da ne moraju u školu.

Kako vidimo djeca ne vole ići u školu ni u Abesiniji, kao ni kod nas. Dakako nevaljala djeca, jer dobra djeca kod nas idu rado u školu.

KLOK i JOŽIĆ

Klok i Jožić ne će nikako da se vrate kući. A uostalom, što da i traže ovdje. Kloka bi sigurno zatvorili u zagrebački zoološki vrt i on bi iza rešetka u ove tmurne i kišovite jesenje dane čamio u smrdljivom zatvoru.

A Jožić? Derao bi hlače po školskim klupama, bubao na pamet razne godine iz povijesti, dobivao druge redove i spravljaio huncutarije zbog kojih bi morao više nego jedanput sjediti u školi u zatvoru.

A ovako slobodan je ko ptica u zraku, ne brine se ni zašto, skiće se po prašumama u pratnji svoga vjernog Kloka, a Bog koji se brine za ptice nebeske koje niti oru, niti siju, niti žanju, a ipak žive — brine se i za naša dva junaka.

Za vrijeme dok smo se mi u školskim praznicima odmarali oni su već davno ostavili Borneo i prešli kroz Indiju, Mezopotamiju i Arabiju u Afriku.

Oboružani dobrom puškom brzometkom vjernom pratilicom, koja nije nikad zatajila otputili su se u nutrinu crnog kontinenta. Tamo se osjećaju najbolje. Najraznovrsnijeg voća i plodina imade u izobilju, a divljači na svakom koraku. Znači da gladni nijesu nikad bili. A opasnosti kojima su izloženi lako se oni uklanjaju. Klok ima tako razvijen vid i sluh, da mu ni najmanji šušanj ne može izbjeći, a Jožić ima dobru pušku, pa čega da se boje.

A sad da čujemo što su doživjeli nedaleko mjesta Ubale pod planinom Elgon. Potražite ta mjesta na zemljovidnoj karti i odmah će vam biti jasno među kakvim se ljudima i u kakvom kraju nalaze.

Da prodru bez poteškoća u nutrinu najмили su jednoga goniča slonova, koji ih je u košari na slonovim ledima prenio kroz guštara.

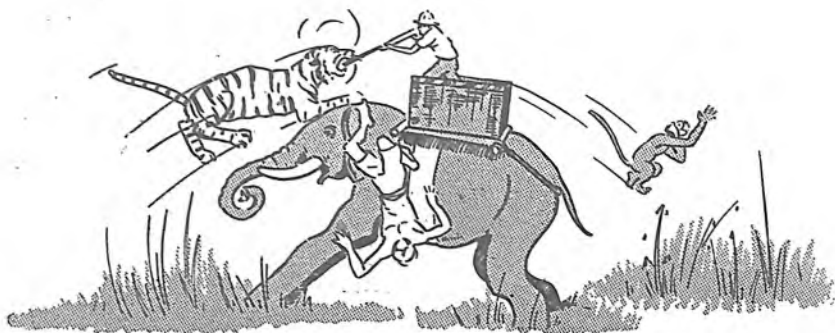
Vrijeme kiša je minulo pa se je trava zazelenila i bujala. Bila je visoka toliko da se čovjek nije iz nje uopće ni vidio, a zemlja je bila vlažna i močvarna.

— Vidite — rekao je gonič — ulazimo u potpunu divljinu. Mi inače nikad ne idemo amo. Tu ima ljutih otrovnica i krvoločnih zvijeri. Budite stoga na oprezu.

Slon je digao rilo i držao spremne kljove, a uha koja mu inače klapasto vise, raširio je. Svaki bi čas zastao, naćulio uha i bacao poglede iz svojih sitnih očica na sve strane, a onda i opet prosljedio put, lagano i oprezno.

Najednom se Klok uzvrpolji.

— Čuješ li što? obrati se Jožić Klocku kao da očekuje od njega odgovor.

— Ne će biti ništa — odgovori gonič. Zvjerad se najavljuje krikovima.

Najednom se raširi granje jednog guštika, a među granjem se pojavi ogavna jedna crnačka glava, koja u tren oka iznikne kao da je u zemlju propala.

— Divljaci! reče gonič. Kriju se po ovim šumama duboko u unutrašnjosti, a kažu da su opasni i krvoločni.

Šuma i gusta šikara stala se rijediti. U daljini se začuje cvilenje majmuna po granama.

— Oppez! reče gonič, a slon se uznemiri.

Jožić stisne čvrsto pušku u ruci, napeto iščekujući. Slon je sada brže kasao, umjesto da se preplaši, postao je ratoboran.

Guštara se opet pojavila i oni taman da će zagaziti u šikaru kad najednom slon stane kao ukopan. Stražnje je noge malo prignuo, prednje upro čvrsto u zemlju, digao kljove i spremio se na obranu.

Dvije tamne trupine zavitlaju zrakom... Dva tigra! Pum! Pum! prasnu dva oštra hica, a jedan se tigar samo otkotrlja. Drugi se tigar već bio bacio na slona, zario mu pandže u vrat i iskesio svoje strahovite zube na Jožića u košari.

Ni za čas nije Jožiću zadrhtala ruka. Digne pušku u jednoj sekundi namjeri i opali ravno u razjapljeno ždrijelo tigrovo, koji se sruši i bubne o zemlju. Ali slon, kojemu je tigar bio zario prije toga pandže u vrat kao da je pobijesnio. Trgne se naglo, poskoči i jurne u šikaru gazeći i rušeći sve pred sobom. Od naglog skoka košara se prevrne, a Jožić ispade iz nje na zemlju. Gonič, koji je također pao u zadnji je čas uspio da se dohvati za jedan remen tako da ga je slon odvuкао sa sobom.

Klok se nije još pravo ni snašao a već je bio, sve se grčevito držeći za slonova leđa, daleko u guštari.

U onom trenu jadnoj je i dobroj životinji projurilo mozgom na tisuće misli.

Što sada?

Jožić negdje leži uz tigarska trupla, možda zgažen, možda već i mrtav.

Slon razbješnjen, krvav, juri kao pomahnitao i nikakva ga riječ goničeva ne može zadržati i umiriti.

Istom nakon skoro pola sata bijesne jurnjave slon je sav držeći, moker od znoja, stao na jednoj čistini, u blizini jednog crnačkog sela.

Klok je bio u sto briga. Što će sad samo majmunče bez svoga gospodara Jožića ovdje među crncima? Je li Jožić živ ili mrtav, hoće li se moći spasiti? Šikara je grozna, na tisuće zmiya otrovnica plazi po njoj. A tamo se skiću i oni crnci divljaci trogloditi. Što će biti s njime? Što će biti s njime?

Jurić (sestri): Pričat ću ti jednu lijepu priču. Dakle čuj: Bio nekoć jedan Eskimac i imao dva psa. Jedan se pas zvao Neznam, a drugi Neću. Jednoga se dana otputio Eskimac u lov na medvjede a snjime je pošao i pas Neću. Znadeš li koji je pas ostao kod kuće?

Sestra: Neznam!

Jurić: Joj kako si bedasta, da ni to ne znaš! A hoćeš li da ti pričam kako se zvao onaj pas, koji je pošao s njime u lov?

Sestra: Neću!

Jurić: No pa ako nećeš neću više pričati. I tako je naš Jurić nasamario sestru. Je li vam jasno kako?

Majka je kupila oću, tri metra sukna za odijelo. Došao Jurić i ogleđava sukno, divi mu se, ali ga neprestano gleda s obrnute strane.

— Čemu gledaš sukno s krive strane? Ovo je prava strana — reći će majka.

— Znaš, majko, mene zanima obrnuta strana sukna, jer kad otac iznosi odijelo onda ćeš ga ti okrenuti i iz njega mi skrojiti hlače.

Zdravlje

S P O R T

Tenis. Naši su tenisači Punčec, Palada, Kukuljević i Mitić najbolji na cijelom svijetu i po njima se je naša država pročula posvuda.

Boreći se za pehar Davisov, tzv. Davis cup, pobijedili su Čehi, Švede, Engleze i mnoge druge i došli su u finale t. j. do posljednje borbe, koja je imala odlučiti tko će od dvojice ostati pobjednikom Nijemci ili mi. Pobijedili su nas samo slučajem Nijemci sa 3 : 2.

Najglasovitiji tenisač na svijetu Amerikanac Budge (čitaj Badž) čuvši da kod nas imade svjetskih majstora u tenisu došao je, da pokaže svoju moć, jer do sada još nigdje nije nikad bio tučen. Gostovao je najprije u Beogradu, a onda u Zagrebu. Ono što još nigdje na svijetu nije doživio, doživio je kod nas. U Beogradu ga je pobijedio Kukuljević, a u Zagrebu Punčec.

Glas o tome porazu proćuo se ubrzo po cijelom svijetu, a osobito u Americi, koja je bila ponosna na svog prvaka. Želeći vidjeti te majstore, koji su pobijedili najboljeg tenisača svijeta, Amerikanci su pozvali Kukuljevića i Punčeca u Ameriku na gostovanje. Mi sada čekamo hoće li uam oni i tamo osvjetlati lice, nama i našem imenu.

Nogomet. Prije mjesec dana započelo je natjecanje za prvenstvo države. Za sada stoji na prvom mjestu beogradska Jugoslavija, na drugom zagrebački HAŠK na trećem beogradski BSK, a na četvrtom zagrebački Građanski, koji je potučen od beogradskog BASK s rezultatom 2 : 1. Taj je poraz Građanskoga tim značajniji, što se je računalo da je Građanski najbolja momčad u državi.

U posljednje su vrijeme održane i dvije međunarodne utakmice i to u Zagrebu s Češkom, a u Beogradu s Rumunjskom. Rezultat je bio: Jugoslavija — Češka 1 : 3, a Jugoslavija — Rumunjska 1 : 1.

Naš državni prvak HAŠK gostovao je u nedjelju 4. rujna u Trstu gdje je pobijedio tamošnji profesionalni klub talijanske lige »Triestinu« sa 2 : 0.

Toj su utakmici prisustvovali mnogi naši sunarodnjaci iz Trsta, Istre i Rijeke, a bilo bi ih došlo i mnogo više, da ih nije spriječila kiša. Za vrijeme utakmice čulo se oduševljeno klicanje našim igračima, a fućkanje protiv Talijana.

U Pragu je odigrana utakmica između reprezentacije grada Praga i grada Zagreba. Prag je pobijedio Zagreb sa 3 : 2.

U Zagrebu je osnovan čak i ženski nogometni klub, koji je izazvao veliki interes tako da je na igralište došlo na prvu utakmicu ništa manje nego 14 000 ljudi. Prvu utakmicu odigrao je taj ženski klub, koji se zove »Zagreb« sa ženskim nogometašicama iz Brna, koje je potukao sa 1 : 0.

Biciklistika. Po uzoru velikih francuskih natjecanja u vožnji oko cijele Francuske na tzv. »Tour de France«, na kojoj sudjeluju najbolji

vozači cijeloga svijeta, priredili su hrvatski klubovi »Turu oko Hrvatske«. Prvi je stigao na cilj biciklista Davidović, član športskog kluba »Željezničar« iz Zagreba. Naš najbolji biciklista Prosenik pao je s bicikla i ozlijedio se, te je morao odustati od daljnjeg natjecanja.

Motoristika. U Zagrebu su održane velike međunarodne utrke na motociklima, na kojima su sudjelovali najbolji vozači Evrope. Na utrkama je bilo prisutno preko 20.000 ljudi.

Hrvanje. U Zagrebu je bilo priređeno i veliko natjecanje u hrvanju u tzv. slobodnom stilu. Susreli su se ogromni Turčin Gulan Han, prava ljudeskara, s našim Ličaninom Ivanom Šerićem. Šerić je pobijedio Gulan Hana.

Plivanje. U Dubrovniku su dne 3. rujna održane prvenstvene utakmice u plivanju i Watterpolu (to je neka vrst Hazene, ručnog nogometa ili bolje rukometa u vodi) između talijanskog športskog kluba Triestine iz Trsta i dubrovačkog Juga. Jug je pobijedio Triestinu u plivanju sa 37 : 29, a u Watterpolu sa 7 : 0.

Kako se iz svega vidi u sportu i tjelesnim vještinama svih grana mi smo na visini.

NAŠI MLADI SARADNICI

Pronađen stari rimski novac. Od našeg pretplatnika i mladog suradnika Marka Mirosava, primili smo ovu vijest: Pred Božić 1937. iskopao je neki mladić u mom rodnom selu Treštanovcu oko 200—300 komada nekog starinskog novca. Mladić je taj novac razdijelio djeci po selu, a sebi je zadržao samo par komada. Za taj događaj nije nitko mnogo mario.

U proljeće 1938. iskopao je drugi neki seljak preko 1500 komada takovog novca, a među njim su bila i 4 srebrnjaka te 1 prsten. To su dočule vlasti i poslale svoje činovnike, koji su pokupovali od seljaka pojedine komade toga novca uz cijenu od pol dinara po komadu. Šaljem Vam, gospodine uredniče, jedan komad tog novca da i Vi vidite kako izgleda.

Opaska urednika. Novac je tzv. »solidus« iz doba cara Konstantina, koji je vladao od godine 323 do 337 poslije Krista. Oni komadi koje su pokupovali spomenuti državni činovnici nalaze se sada u Zagrebu u numizmatičkoj zbirci državnog muzeja. Nauka, koja se bavi istraživanjem i ispitivanjem starog novca zove se numizmatika. Jedan od najpoznatijih numizmatičara je sadašnji talijanski kralj Viktor Emanuel, koji ima jednu od najbogatijih zbirka starinskog novca.

Dječje novine

PROSLAVA ROĐENDANA NJ. VEL. KRALJA PETRA II.

Dne 6. rujna svečano je u svim krajevima države proslavljen rođendan našega mladoga Kralja Petra II. Čitava Jugoslavija posvjedočila je toga dana, koliko voli i štuje svoga uzvišenoga vladara i kako ljubav, koju narod osjeća za Nj nije smo na jeziku, nego i na sreću. Sav vanjski sjaj, velike vojničke parade, svečane službe Božje po svim crkvama i bogomoljama, gdje je prisustvovalo na stotine tisuća ljudi, bile su samo odraz iskrenih osjećaja svakoga našeg čovjeka ma gdje se on nalazio. I na Rijeci i u Trstu bile su toga dana odslužene svečane službe Božje, kojima je prisustvovalo mnogo naših ljudi.

I mi Istrani s mnogo nade gledamo u mladoga našeg kralja vjerujući da će poći stopama svoga velikog Oca, koji je ulazeći u rat rekao, da ne će mirovati, dok svi Srbi, Hrvati i Slovenci ne budu slobodni.

ŠTO SE DOGODILO U SVIJETU ZA VRIJEME PROŠLIH ŠKOLSKIH PRAZNIKA

Spor Čeha i Nijemaca. Nakon što je njemačka zaposjela i prisajedinila Austriju stvorivši tako ogromnu Njemačku državu, koja seže od Sjevernog Mora do Maribora, našla se Čeho-Slovačka ukliještena sa svih strana kao neki otočić usred ogromnog njemačkog mora. Njezin je položaj tim teži, što u njoj živi uz Čeha i Slovake i ogromna jedna njemačka manjina, koja broji preko 3 mil. ljudi, koji svi teže za tim da se i oni odcijepi od Čeho-Slovačke i da se priključe velikoj Njemačkoj.

Spor se između Nijemaca i Čeha zaoštrio u tolikoj mjeri, da je već izgledalo da je rat neizbježiv. Neki čak kažu da je koncem svibnja njemačka vojska bila spremna na granici da prodre u Česku. Međutim ni Česi nijesu ostali skrštenih ruku. U

jednoj su noći proveli mobilizaciju i upravo udivljenja vrijednom brzinom bacili na njemačku granicu na stotine hiljada dobro organizirane vojske. Brže bolje intervenirale su Francuska i Engleska i za sada je uspostavljen mir, ali položaj je još uvijek ozbiljan. Po svemu izgleda da će Češka izgubiti njemačke krajeve i u njima 3 i pol mil. Nijemaca.

Kina i Japan još ratuju nesmanjenom žestinom. Japanci su već duboko prodrli u Kinu i osvojili čitave pokrajine i mnogo velikih gradova, ali Kinezi još uvijek ne popuštaju i zadaju Japancima mnogo jada, osobito mučkim napadajima iza leđa.

U Palestini bijesni pravi građanski rat. Arapi se bore iz petnih žila protiv doseljenih Židova, koji pod zaštitom Engleza sve više zaposjedaju zemlju, htijući posvema istisnuti Arape, da bi tamo opet stvorili svoju domovinu. Bombe praskaju

svaki dan, mostovi se dižu u zrak, ruše se željezničke pruge, padaju glave. Englezi su za zaštitu Židova poslali jaku vojsku, koja nemilice proganja buntovne Arape. Vojska pali buntovnička sela, strijelja i zaptvara urođenike Arape sve u šesnaest.

Sokolski slet u Pragu. Koncem lipnja održan je bio u Pragu veliki svesokolski slet, na kom su nastupili sokoli iz svih strana svijeta. Iz naše države došlo je preko četrnaest hiljada sokola koji su bili lijepo dočekani i burno pozdravljeni. U doba borba između Čeha i Nijemaca, Česi su htjeli i na taj način dokazati snagu svoju i svojih prijatelja.

U Italiji čiste Židove. I u Italiji počelo je u zadnje vrijeme čišćenje Židova. Doneseni su i tamo, kao i u Njemačkoj i Madžarskoj, zakoni protiv upliva Židova na politiku i privredu Italije.

Velika Jadranska izložba bila je priređena početkom mjeseca srpnja u Zagrebu u Zagrebačkom Zboru. Na toj je izložbi bio vanredno zanimljivo prikazan život našega mora i primorja, život u moru i na moru, brodovi, ribe, naša junačka povijest itd. Izložbu je posjetilo skoro 80.000 Zagrepčana i može se reći da je to bila jedna od najuspjelijih izložba otkako postoji Zagrebački Zbor.

Izgorjelo čitavo selo Kolarec u Hrvatskom Zagorju. Jedne noći mjeseca srpnja planula je vatra u selo Kolarec, koja je za najkraće vrijeme cijelo selo pretvorila u prah i pepeo. Ljudi su jedva spasili gole živote. Sva javnost duboko je bila potresena tom nesrećom. Odmah se počelo sabirati dobrovoljne prinose da bi se pomoglo selu i za kratko je vrijeme sakupljeno toliko, da će se cijelo selo iznova sagraditi i to mnogo ljepše i urednije nego što je prije bilo.

Tuča potukla Hrvatsko Zagorje. Čini se da naše siromašno Hrvatsko Zagorje zaista prati nevolja. Ove je godine tuča potukla sve usjeve tako da narod ne će imati niti najpotrebnije hrane za život.

Talijanska i engleska mornarica u našim vodama. Talijanska i engleska mornarica došle su koncem srpnja u Dalmaciju i posjetile Kotor, Split, Šibenik i druge neke naše luke. Dok su Englezi bili svagdje srdačno dočekani, narod je Talijane dočekao dosta hladno.

Umro najstariji čovjek u državi. U selu Cerika kod Brčkoga u Bosni umro je prije kratkog vremena starac Andrija Petrović, kome je bilo ravnih 115 godina. Njegov najstariji sin Miljan ima sada 83 godine, sin Cvijetan ima 60, a kći Milka 52 godine. Zanimljivo je, da su mu posljednih godina narasli novi zubi, a počeo je dobivati i kosu — mekano bijelu. Zapitan od svojih ukućana, da li mu je žao umrijeti, rekao je: — E, djeco moja, volio bih ja još živjeti, samo da se nalazi među živima bar netko od mojih vršnjaka, s kojim bih se mogao porazgovoriti o našim mladim danima. —

Da, ali gdje da nađe čovjeka, koji bi mogao s njime razgovarati, kako je bilo prije 100 i više godina?

Engleski kralj u Parizu. Još u mjesecu lipnju pozvali su Francuzi engleski kraljevski par u Pariz, no kako je baš u to doba umrla majka engleske kraljice, put je bio odložen na mjesec srpanj. Doček je bio veličanstven. Tri dana i tri noći po svim je ulicama Pariza bilo veliko slavlje.

Kralj Juraj ušao je u grad u veličanstvenom sjaju, kroz špalir marokanskih konjanika i kroz osmerostruki red svih rodova vojske, gardista, školske djece i mnogobrojnog naroda. U isto vrijeme satali su se

u Parizu engleski i francuski ministri i generali. Tom je prigodom opet utvrđeno staro prijateljstvo između Francuza i Engleza.

Nekoliko je znamenitih ljudi umrlo. U Rumunjskoj je umrla majka kralja Karola i naše kraljice. Bila je to umna i glasovita žena, koja je prijateljvala s mnogim velikim umjet-

nicima i književnicima, a bila je i sama sposobna spisateljica.

Dne 16. kolovoza umro je u Ružomberku u Slovačkoj Pater Hlinka, veliki slovački političar i vođa Slovaka, koji se je borio za to da Slovačka dobije samostalnost unutar granica Čehoslovačke države.

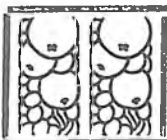
Iz stranih zemalja

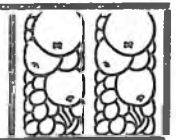
Kako Japanci tumače stvaranje čovjeka? Japanske majke pričaju svojoj djeci ovu priču o stvaranju čovjeka: Kad je Gospodin Bog stvarao prvoga čovjeka, umijesio je njegovo tijelo iz gline a zatim ga dao peći. Čekajući dok se glina ispeče, nešto se zamislio, a kad se opet spomenuo tijela i izvukao ga iz vatre opazi da je pregorjelo i da je sasvim crno. Ponovno se dao na posao i umijesio drugog čovjeka, te ga metnuo u peć ali bojeći se da mu ne pregori izvukao ga je prerano, pa je tijelo bilo bijelo. Još je par puta mijesio i pe-

kao dok nije dobio razne vrste ljudi. Od tada imamo na svijetu crnce, bijelce, žute Japance i Kineze, smeđe Arape i Malajce i crvenokožne Indijance.

Krvavo jezero. Talijansko jezero Tovel se više puta na godinu zacrveni kao krv. Dugo su vremena učenjaci razbijali glavu, da protumače od čega to dolazi, dok nijesu konačno ustanovili da to dolazi od mnogobrojnih crvenih mikroba (sitne nevidljive životinje) kojih se tamo znade nakotiti na milijarde.

RAZNO

Najviša planina na svijetu. Himalaja ima četiri vrhunca, koji su viši od 8000 metara. U posljednjih pedeset godina organizirano je preko 90 ekspedicija iz svih krajeva svijeta, koje su se htjele popeti na vrh Himalaje, no do sada još nije to uspjelo nijednoj.

U Švicarskoj su dosada bila tri službena jezika: njemački, francuski i talijanski. Nedavno je kao službeni priznat i četvrti jezik — romanski.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

ZAGONETKE

RAČUNSKA ZADAĆA

(Tomić Josip, Petrinja)

1	2	3	4	5

, +	, +	, +	, =	42

Brojeve 1, 2, 3, 4 i 5 treba tako poredati da se dobije zbroj 42

ISPUNJALJKA

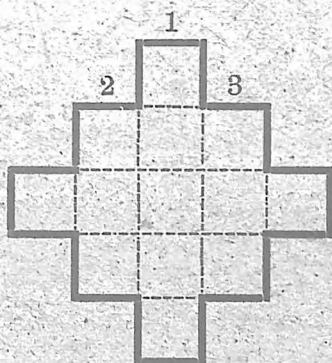
(Emil Jurković, Srp. Moravice)

I				snažan
				rijeka u Hrvatskoj
				nije obučen
				služi za vid
				proizvod od mlijeka
				kralj životinja
				turski plemić
				talas
				muško ime
				zvuk
				žensko ime

II Od I—II Država u Evropi

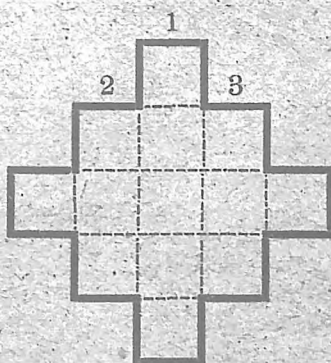
TRI KRIZALJKE

(V. P., Kastav)

Okomito:

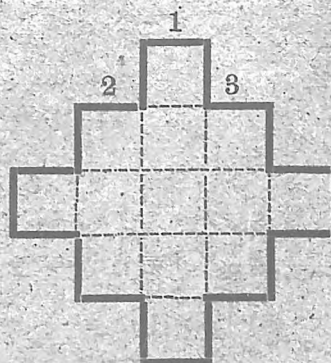
- 1 Grad u Istri
- 2 prodor
- 2 pojava na moru

Okomito:

- 1 Neslobodeni grad na Jadranu
- 2 Glavar jedne oblasti
- 3 iznad

Okomito i vodoravno isto

Okomito:

- 1 obrtnik
- 2 domaća životinja
- 3 zvijer

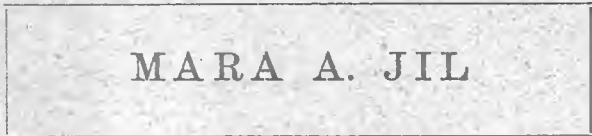
ISPUNJALJKA
(Svetozar Pavlović, Jošica)

- nije bolestan
- sprava za tucanje šećera. (množina)
- nije zao
- planina u Aziji
- zemljoradnik

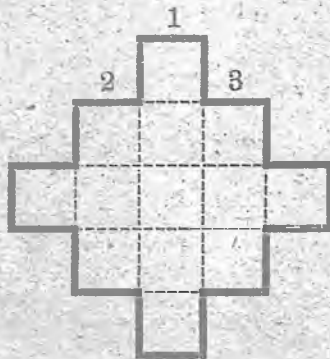
II I-II Neoslobođeni grad na Jadraru

POSJETNICA
(Svetozar Pavlović, Jošica)

Od čega je umrla djevojčica Mara?

ISPUNJALJKA

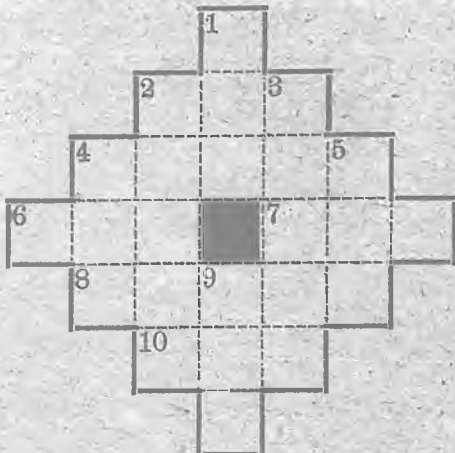

- 1 Naš zarobljeni kraj
- 2 Muško ime
- 3 Ptica

Okomito i vodoravno isto

KRIŽALJKA

(Emil Jurković, Srp. Moravice)

Okomito:

- 1 Glavni grad Italije, 2 poljodjelac,
- 3 broj, 4 mulj, 5 sjedište stare hr-
- vatske biskupije, 9 pokrivač

Vodoravno:

- 2 zvijer, 4 potrebno za gradnju, 6 dio
- kuće, 7 prolazi kroz dimnjak, 8 nije
- težak, 10 alkoholno piće.